

MAGYARSÁG ÉS VALLÁS

**AZ EGYETEMES UNITÁRIUS LELKÉSZKOR
KIADÁSA**

BUDAPEST, 1942

Előszó.

Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör 1942-ben, Budapesten rendezte meg szokásos évi lelkeszi továbbképző tanfolyamát. A huszonkét éven keresztül egymástól elszakított részek magyar unitáriussága lélekben együtt volt ezen a találkozón. Kényszerűen távolmaradtak azonban szívünk igaz fájdalmára azok, akiket a második bécsi döntés még mindig román uralom alatt maradóknak ítélt, akiknek hazajöveteléért a magyar unitárius lelkeszi kar imádkozni nem szűnik meg sohasem.

A továbbképzőn elhangzott imádságok, egyházi beszédek és előadások képezték azt a megbeszélés anyagot, mely lelkileg termékenyítette meg az ott megjelenteket. E kötetben mindezt most átadjuk mindazoknak, akik érdeklődéssel és szeretettel viselkednek a magyar unitarizmus kérdései iránt, s ezek közül is elsősorban azok irányában, melyek „magyarságunk és vallásunk” ügyét teszik vizsgálat tárgyává.

Magyarság és vallás az unitárius ember számára sohasem voltak, s nem is lesznek egymástól elválasztó fogalmak. Egyházunk közel négy évszázados történelme élő tanubizonyság, hogy egyházunk élete és vallásunk megnyilatkozási formája mindig egy volt a magyarság életével és hitével. E gondolatok körül ma sincsenek elválasztó kérdéseink, hanem most is azokat az ösvényeket keressük, melyek e két szent fogalmat lelkiünk és életünk számára még erősebben egybekovácsolhatják.

Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör 1942. április hó 28, május hó 3 napjain Budapesten tartott lelkeszi továbbképző tanfolyamának tárgyalási anyaga.

Felelős kiadó: Ferencz József.

vargyasi MÁTÉ ERNŐ könyvnyomdája, József-u. 61. sz.

E két eszmény összeforrasztása érdekében egyházunk a múltban is értékes munkát végzett. Erdély kisebbségi életében az ifjúsági falumunka és az első téli gazdasági iskola létesítése, a népfőiskolai mozgalom egyházunk kebelében indult el először. A magyar állam fennhatósága alatt ismét egyesült unitárius egyház ma is több téren fáradozik, hogy a megkezdett munkát folytassa. Nagy jóltevőnk Berde Mózsá nevével megörökítő bizottság, szegény falusi székely gyermekek továbbtaníttatását és ipari és kereskedelmi pályára való előkészítésének gondját tűzte ki feladatául. Teológiai Akadémiánk a fiúk, az Unitárius Nők Szövetsége pedig a leányok részére létesített népfőiskolát.

Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör határozatából e kötetben összegyűjtöttük a továbbképzőn elhangzott anyagot. A tanfolyammal kapcsolatos missziói szolgálatok értékes beszédeit és egyéb megnyilatkozásait, ez alkalommal nem tudtuk felvenni e kötet keretébe. Azokról egyházi lapjainkban és a napilapokban is megfelelő méltatás hangzott el. A tanfolyammal kapcsolatos közgyűlés határozatairól évi rendes közgyűlésünkön számolunk be.

E kötet kapcsán ismételten köszönetet mondunk mindazoknak a kedves budapesti atyánkfiaiainak és testületeknek, akik e lelki találkozót lehetővé tették.

A felvetett gondolatokat egyházalapító nagy püspökünk, Dávid Ferenc eme gondolataival adjuk át olvasóinknak: „a lelkiismeret semmiben meg nem nyugszik, csak az igazságban”.

Budapest, 1942. augusztus hó.

Ferencz József.

I M A.

Világosság szent Atyja, gondviselő Isten. Alázattal, mélységes bizalommal telik meg szívünk és lelkünket magasztos érzések hatják át, valahányszor imára nyílik ajkunk és Téged keresünk hitünk fény-sugaránál. A hétköznapok ragyogó ünneppé, gyötrő gondjaink, leroskasztó terheink könnyűvé válnak, szenvedéseink is szívünk gyógyító harmatává lesznek az imádság megszentelő erejében. Teljes szívvel és lélekkel dicsőítünk, magasztalunk, hogy megpróbált minket is. Most érezzük, hogy a földre tipró megaláztatás, sötét idők könnyes virrasztása, a lét harcában kísérő aggodalmak, bűneink, tévelygéseink marcangoló vádja mind Hozzád visznek és általuk megpróbált szívünk most nyugalmat talál.

Köszönjük édes Atyánk, hogy nem hagytál minket sötétségben, hanem utat mutattál nekünk a szabadság és élet világában, hogy betelt rajtunk is igéreted: „... megismeritek az igazságot, az igazság szabadokká tesz titeket”. (Ján. 8 r. 32 v.) Meghali-

gattad milliók imáját, megelégeted sóhajtozásunk, búsulásunk napjait: szabadokká tettél ismét minket, hogy szent vallásunk szellemében nemzeti és a lelkiismereti szabadság fiaiként szolgáljunk Tenéked e földön.

Szívünk mégis a sírva-vigadás fájdalmas érzéseitől sajog, mert minden elszakított testvérünk keserű sorsa nehezedik lelkünkre. A kettéhasított szív csonkaélete fáj egygé, egészé teremtett Hazánk és Egyházunk testében; minden magyar életében; a szétszakított családi és testvéri közösség tagjaiban. Az újra egyesülés mélységes hitében tekintünk szomorúságban sínylődő magyar véreinkre, akik még most is sötét babiloni vizek mellett ülnek sűrű könnyhullással, szívük szüntelenül feltörő nagy bánatával. Atyánk, tekints rájuk árvaságukban s édesítsd meg életük keserű sorsát végtelen szereteted és szabaddító hatalmad által. Erre kérünk, amidőn igazságot, több világosságot szomjazó lélekkel gyültünk egybe, hogy egymás gondolataiban és közös hitünk fényében megtalálhassuk igazabb, tökéletesebb emberi élet útját. Kérünk, segíts meg nemes szándékunkban; áldj meg a kitartásnak, erősakarásnak és lemondásnak erejével is, hogy kicsiny és nagy dolgokban egyaránt hasznos szolgálatot végezhesünk. A lelkünk mélyéből új, kibontakozó élet zsongása morajlik fel, mely arra készlet, hogy a kor zavára, a jövő jeleire figyelve, tovább munkáljuk egyházunk szent ügyének előhaladását. Mikor megvilágosodik előttünk a jövő nagysága, akkor érezzük gyengeségünket; álmaink, terveink, feladataink súlya alatt tehetetlenül vergő-

dünk, vagy leroskadunk. Mégis felvesszük a terheket, mert a mi terheink és hordozzuk, mert így töltjük be Jézus törvényét s csak így élhetjük meg a magunk igazi, magyar életét.

Adj nekünk a lélek világosságából, hogy lássuk meg most is a helyes utat; ismerhessük fel egymásban a felebarátot, testvért és egymást megismervén, épüljünk erős egyházzá, erős nemzetté. Hisszük Atyánk, hogy csak úgy tölthetjük be az evangélium szelleme szerint hivatásunkat, ha életünk egészét át-hatja hitünk ereje, vallásunk igazsága s az igazságot nem rejtjük el. Engedd úgy élnünk e földön és akarjunk úgy élni mi is, hogy mások így szólhassanak rólunk: „Ti vagytok a földnek savai . . . Ti vagytok a világ világossága”. Önmagunk lelkiismerete előtt, minden érdek és haszonváras fölé emelkedve tegyünk erről mi magunk bizonyosságot. Felismertük a helyes, önzetlen szolgálat útját Jézus alázatos, önmegtagadó életében. Segíts meg, hogy őt követhessük mindenkör. Legyünk méltók elődeinkhez, egyházunk dicsőséges multjához is és úgy töltsük be nemzeti kötelességeinket, hogy, mások is kövessenek minket magyarabb, keresztényibb jövő munkálásában. Segíts meg, hogy legyünk hűséges sáfárjai minden ráncbizott kincsnek és munkának; hadd éreznünk azt, hogy a lelki javakban ősi, nemzeti kincset, szent örökséget bízták ránk s ennek gyarapítása, jövő számára való megtartása lelkipásztori szolgálatunk legfőbb feladata. A mi örökségünk Dávid Ferenc magyar lelkén át megtisztult, magyar szívben és lélekben gyökeret vert jézusi igazság. Kicsiny fehér templomaink-

ban Erdély bércei között és a rónák ölén magyar hit lángja ég, lobog századok óta. Ugy állunk most Előt-
ted, mint ennek a szent tűznek őrizői, gerjesztői. Éle-
tünk ég e tűznek lángjában, elmulásunkat, pusztulá-
sunkat hozná ennek kialvása. Adj nekünk jó Atyánk
prófétai lelkesedést, apostoli buzgóságot, hogy éle-
tünk sava és világossága legyen vallásunk; és legyen
az világossága a haladó, lelki megújulást váró lel-
keknek, történelmet formáló ereje népünk sorsát irá-
nyító időknél.

Áldd meg hitünk és vallásunk kérdéseiben elmé-
lyedő igyekvésünket, nyisd meg előttünk az isme-
retek gazdag forrását, hogy gyarapodva lelkiekben,
megismerve tennivalóinkat, vihessük előbbre egyhá-
zunk ügyét.

Add meg, hogy hitünk ereje, világossága mind
több léleknek legyen életformáló, világító szövét-
neke. A hit és hazaszeretet lángja elválaszthatatlan
egységben lobogjon ezután is templomaink gyüleke-
zetében, családi otthonok körében. Neved dicsősé-
gére, édes magyar Hazánk, minden magyar lélek,
minden igaz lélek üdvösségére.

Áldd meg édes Magyar Hazánkat, hogy legyen
minél előbb nagy és erős; áldd meg unitárius egyhá-
zunkat; Hazánk és Egyházunk vezetőit, népeket és
felekezeteket, hogy lelked világossága tündököljön, a
szeretet győzedelmeskedjék életünkben. Ámen.

Kolozs,

Komjászegi Géza

A mi szerepünk.

Alapige: Mt. V. r. 13—16 v.

Keresztény Testvéreim! Dávid Ferenc hitének és
egyházának őrállói, akik az egyházat alkotó egyes
gyülekezetek, kisebb, vagy nagyobb lelki közösségek
vezetésére vagyunk elhíva, a messzi távolból és kö-
zelből gyűltünk ma ide, hazánk fővárosába, ebbe az,
egy Isten dicsőségét hirdető és szolgáló templomba,
hogy néhány napot itt töltve, előadásokon és az azo-
kat követő megbeszélgetések lelket megtermékenyítő
munkáján keresztül hivatásunk további és még tel-
jesebb betöltéséhez újabb erőt, akaratot és elhatáro-
zást nyerjünk. Unitárius egyházunk életében ennek
a lelkes konferenciának az időnként megisméltődő
konferenciák jelentőségén felül rendkívül fontos sze-
repe és jelentősége van, melyet magával hoz a hely
is, ahol és az idő is, amelyben megtartatik. Amióta az
unitarizmus fáklyáját Dávid Ferenc meggyújtotta,
amióta ez a hitfelfogás, elindult a maga göröngyös,
de mindig fölfelé haladó útján, azóta annak őrállói és
fáklyahordozói először találkoznak így ebben a dicső
multú fővárosban, mely az ország életműködésében
a vérkeringést biztosító szív szerepét tölti be s ahon-

nan egy nemzet életországútján megvilágító fény sugárzik szét minden irányban. Konferenciánk jelentősége azonban nem kevesebb, ha az időt nézzük, melyben összegyűlhettünk. Mindannyian érezzük és tudjuk, hogy rendkívüli és sorsdöntő időket élünk, amikor a roppant erők összemérésében a történelmet formáló események nehéz kerekei dübörögnek át napjainkon, amikor az eljövendő élet ízét talán századokra szabja meg az a méreteiben és formáiban minden képzeletet fölülmúló háború, amelynek magunk is részesei vagyunk. Egy új világ, egy új élet előkészítésének nagy napjai ezek, amelyben az unitarizmus lelki hadseregének vezérkara összegyűlt.

Ha pedig akár e fontosságától súlyos időt, mely az eljövendő élet ízét hordja a méhében, akár ezt a szerepében igen jelentős tért nézem, ahonnan az iránytadó fény sugárzik hosszú századok óta, valami szoros kapcsolatot, hasonlóságot látok ezek és az unitarizmus őrállói között, mely az alapigében említett sóban és világosságban jut kifejezésre. Világosabban szólva: ebben az eljövendő élet jobb ízét megteremteni akaró időben azok gyűltünk össze, akik annyi sokak lelki életének megízésítését szolgáltuk és szolgáljuk minden erőnkkel s idegyűltünk egy nemzet életének világosságot adó fényforrásához azok, akik a lelki élet világosságát kisebb-nagyobb fénnel gyarapítottuk és gyarapítjuk.

Amikor e hasonlóság önmagától adódó megállapítása elől nem térek ki s amikor ennél is tovább menve a távol- és közelmúlt annyi példájából kiindulva a felolvasott igéket az unitarizmust megtestesítő

vezetettekre és különösen a vezetőkre találónak mondom, ne ütközzék meg senki rajta, mert ezt az unitarizmusnak a multban betöltött szerepe, az eljövendő időben előre látott hivatása s a magunk szerepének nagy fontossága és betöltése mondatja velem. Szeretnék azonban minden kétséget eloszlatni, miért is bár nagy vonásokban rámutatok azokra a tényekre, amelyek jogot adnak nekem a felolvasott igék magunkra való alkalmazásában.

Amikor Jézus a sót és világosságot állította példaképen azok elé, Akiknek lelkébe az együttlét, vagy a gyakori találkozások láthatatlan hídján keresztül átadta a maga eszméit, s akiktől joggal elvárta, hogy azoknak megtartói és terjesztői legyenek a szerves élet zavartalan működésének a legfontosabb feltételeit jelölte meg, melyek nélkül az életet aligha lehetne elképzelni. A sóban az élet belső tartalmát, ízét jelölte meg, mely kívánatossá és kellemessé teszi azt, a világosságban pedig az élet helyes irányának egyetlen lehetőségét tárta fel. E kettőből tevődik össze az a helyes élet, mely önmaga érdekein felül az emberiségét is szolgálja. Aztán feljűk fordulva határozottan mondotta: „Ti vagytok e földnek savai, Ti vagytok e világnak világosságai. Mintha utána tette volna: látjátok, milyen fontos a szerep, amelyet be kell töltenetek. Ennek a szerepnek vállalása és betöltése volt biztosítéka a jézusi eszmék megmaradhatásának, a helyes keresztényi élet kialakításának.

Dávid Ferencnek és az ő követőinek ez a szerep jutott osztályrészül, mely szerepnek megértését és betöltését maga az unitarizmus bizonyítja, amelyben

mindez félreérthetetlenül valósággá lett. Minden elfogultság nélkül mondhatjuk, hiszen azt a mult történelme s még ellenségeink által is elfogadott tények igazolják, hogy az unitarizmus az emberi gondolkodásban a világosság, s az emberi életfelfogásban a só szerepét töltötte be. Mindez ott, ahová az unitarizmus eljuthatott, mindenütt tapasztalható volt, de különösen felfedezhető Erdélyben és az erdélyi ember életében, ahol ez a fény legelőször kigyúlt. Olyan mélyre- és messzeható világosság volt ez akkor, amikor mindenfelé gyúltak ki lángok, amely mindenik fölé emelkedett s az emberi gondolkodásban addig ismeretlen utat világított be és a lélek legmélyebb titkait sem hagyta sötétségben. Bevilágított oda és biztosan eligazított ott, ahol és ahová a reformáció többi fényforrása el nem juthattak. Aki ezt kétségbevonja, vagy éppen tagadja, az nem ismeri Erdély történelmét, az úgy cselekszik, mint az istentagadó, aki élvezi Isten áldását és mégis tagadja létezését. Az unitarizmust, mint világosságot nem lehet Erdély, sőt az egész keresztény világ gondolkodásának fejlődéséből kihagyni, mert az nagy ürességet és megmagyarázhatatlanságot vonna maga után. Azok a fény sugarak, melyek örökbecsű kijelentésekben és törvényekben váltak a fejlődésre hivatott emberi gondolkodás útjelzőivé, örökké élő bizonyosságai a világosságnak. „A hit Isten ajándéka”, „Hitéért üldözni senkit sem szabad”, „Az Isten egy és oszthatatlan”, „Jézus is ember volt” és a többi olyan igazságok, melyeknek fénye legelsősorban Erdélyt emelte ki az ismeretlenség homályából oda, ahová az egész ke-

resztény világ úgy tekintett, mint az emberi gondolkodás fényforrásához.

Ezt a fényt nem olthatta el az erőszak, sem a dévai vár börtöncellája, sem a mártírhalál, mint ahogy a Napot sem semmisíthetik meg véglegesen a sötét fellegek, mert az a már egyszer megvilágosított gondolkodásban később új és még ragyogóbb fényként folytatta életét. Ez a világosság égett és lángolt minden unitárius lélekben, mely a súlyos próbák idején is megmutatta a megmaradhatáshoz vezető utat. Ez világosította meg a folytonos haladás útját, melyen előbbre juthattunk, hogy a siető századokkal, a megállást nem ismerő tudománnyal lépést tarthassunk. Ez világosította meg nyugaton és keleten minden misszionárius propaganda nélkül is annyi nagy gondolkodó elméjét. Ez a világosság mutatta meg Erdélyben a felekezeti türelemnek azt az útját, mely különösen Trianon után, az ott élő magyarságnak megmentője lett. Ez a világosság lett szülőanyja annak a minden magyar lelket a csüggedésből fölrázó és megtartó hitvallásnak, melyet titokban és nyíltan annyi magyar ajak rebegett el a megaláztatás éveiben, mely ma ezernyi-ezer levante s ma is rabságban élő magyar mindennapi imádsága.

Unitarizmus azonban nemcsak világosság, hanem az élet ízét adó só is. Maga az a tény, hogy ez a hitfelfogás egy erdélyi magyar ember lelkében született meg, adta az unitarizmusnak azt a sajátosan magyar ízt, mellyel egy vallásfelekezet sem dicsekedhetik, még ha az idegenből hozott vallása megkedvel-

tetésére a „magyar vallás” elnevezést bárhogy is kiséjajátítja magának. S hogy ez nemcsak egy ünnepi külső ruha, a mi vallásunkon azt legjobban az a kisebbségi sors igazolja, melyben e téren a tűzpróbát állotta ki az erdélyi unitarizmus. Ez a hitfelfogás a maga életelindulása idején a legnagyobb a másokkal szembeni törelemben volt. Ez végig vonult egész életén s megadta a multban s adja ma is azoknak, akik ebben élnek lelki életüket a türelmességnek azt az életizét, melyről még ellenségeink is dicsérőleg nyilatkoznak. Nem gyengeség ez, mégkevésbé a kevesebbek és gyengébbek, — nevezem kisebbségben élők — éltető eleme, mint ahogy azt némelyek az elismerés helyett nevezni szokták, hanem az unitárius gondolkodásnak és életmegnyilvánulásnak az a megtéveszthetetlen íze, melyről bárki is reánk ismerhet. E mellett ez a hitfelfogás meg tudta adni az unitarizmus követőinek, azt a mások előtt is példaképpen álló öszszetartást, amely immár közmondássá vált. Az unitarizmusnak a só, azaz életizt adó szerepe azonban abban az optimizmusban rejlik, mely az unitárius ember életét, gondolkodását egy szebb, emberibb és ideálisabb magaslatra emeli, annyi más felfogású emberrel szemben.

Az unitarizmus ezt a nagyszerű szerepet nemcsak a hivatalos egyházi statisztikába felvett követők, egyháztalagok életében töltötte és tölti be, hanem akarva, nemakarva megérintette annyi másnak az életét és gondolkodását, mely különösen az erdélyi emberen látszik meg bármilyen felekezethez tartozik is az.

Nem dicsekedésből, csupán a felolvasott igék magunkra való alkalmazásának igazolására mondtam el mindezeket, hogy a hívőnek az ő hitében lelki megnyugvást, a kétkedőnek pedig bizonytságot adjak.

Unitárius Testvéreim! Ezt a só és világosságszerepét betöltő hitfelfogást örököltük mi, mint felbecsülhetetlen értéket, de egyben, mint súlyos kötelezettséget és felelősséget is, mely az ige ezen szavaiban foglaltatik benne: „Ha a só megízetlenedik, mivel sózatik meg? Nem jó azután semmire, hanem, hogy kivettessék és megtapodtassék mindenektől. A gyertyát sem azért gyujtsák, hogy véka alá rejtssék, hanem, hogy gyertyatartóba tegyék és fényljék mindeneknek, akik a házban vannak.” Az igének ez az igazsága komoly figyelmeztetés minden unitárius számára mely hangosan hirdeti, hogy csak addig képviselünk értéket, amíg eredeti megbízatásunkat betöltjük. A só ha megízetlenül a csekély értéket képviselő homokkal lesz egyenlő, a véka alá rejtett világosság mellett árokba zuhanhat az ember. Így Dávid Ferenc öröksége is keveset érne, ha az megízetlenednék, ha csak kevesek életének válik megízetítőjévé, ha az a fény véka alá rejtetődne, vagy csak keveseket igazítana el az élet tekervényes országútján. Életizt adó, értéket képviselő só, eligazító, a haladás útját megvilágító fény kell, hogy legyen az unitarizmus, mint régen, amit az unitarizmusnak mi kell, hogy megadjunk ma inkább, mint valaha. Ez a sok tekintetben sokak számára ízetlenné vált élet vágyik az után, ami az életet megízetitené, s a ma sötét világában, mikor, mintha az Úristen lámpását

döntötték volna fel, vagy oltogatnák gonosz kezek, kell a világosság, hogy már végre egyszer rátaláljon az ember életének helyes útjára.

Amikor mindezt nagyon világosan bárki is megláthatja, érzitek-e Unitárius Testvéreim, hogy mire kötelez, mit kíván tőlünk Dávid Ferenc öröksége? Egy nagy, súlyos, de gyönyörűségees szerepet: a só, a világosság szerepét. Ha pedig szükséges volt e szerepet a multban vállalni és betölteni, ma sokszorosán szükséges. Ne várja hát senki, hogy más szálljon le a mi hitfelfogásunk gazdag tárnáiba, hogy az élet ízét megadó értékeket előhozza, hanem mi hozzuk a világ elé, melyet a tudásban előrehaladt ember ma szívesebben fogad, mint régen. Ne várja senki, hogy e fényt valaki más vigye a világ elé, hanem magunk lépünk ki az alól az egyszer kényszer, máskor megalkuvás vagy elhivatottságunk kellő fel nem ismerése szülte véka alól, ahová unitarizmusunk kénytelen-kelletlen olykor belekényszerült, s magunk vigyük ezt a világosságot az emberiség életútjára. Egy pillanatig sem szabad felednünk, hogy minden vallás és egyház annyit ér, amennyivel az emberiség, közelebről egy nemzet életének megszébbítéséhez, megjobbításához és előhaladásához hozzájárult. Ha ezt az igazságot azok, akik a multban arra hivatottak voltak, nem is vették kellőképpen figyelembe, s nem ez igazság mérlegével mérték is, én hiszem és hirdetem, hogy eljön az az idő, amikor az új életben ott lesz a mérleg s a súly és érték szerint bíraltatik el minden, mert a haladó élet, a jövő biztosítéka azt parancsolólag kívánja meg. Minden unitárius kell,

hogy érezze, de különösen azok, akik az élre, az ör-helyekre állítottunk, és vezetésre hívtunk el, kell, hogy érezzük a felelősség súlyát ma, amikor közeleg a megmértetés ideje. Az európai ember, sőt mondhatnám az egész emberiség életében egy új világ, egy új élet hatalmas és határozott lépésekkel közeledik. Vigyáznunk kell, nehogy ez az új élet észrevétlenül haladjon el mellettünk, mint nem látható, véka alá rejtett világosság mellett, vagy eltaposson, mint megízeltlenedett sót, hanem a mi hitfelfogásunkban rejlő nagyszerű értékeket, mint életízt adó sót, mint életirányt adó világosságot vigyük a meglátás és értékelés látható magaslatára, hogy ez az új életbe beilleszkedő nép, Magyarország és emberiség az új élet kezdetén úgy tekintsen reá, mint egykor a Dávid Ferenc idejében tekintett Erdély népe a Dávid Ferenc unitarizmusára.

Unitárius Testvéreim! A régmúlt idők egyik nagy bölcsének, Sokratesnek rajongói, a bölcs életének nagy fordulója alkalmával gazdag ajándékokkal kedveskedtek. A rajongók között ott volt egy szegény is, aki bár nem tudott látható ajándékot vinni, mégsem maradt el a többiek közül. Amikor a sor reákerült, így szólt: Mester, én nem követhettem a többiek példáját, mert szegény vagyok, de elhoztam mindazt, ami a szívemben van ajándékképpen neked."

Testvéreim! Az isteni igazságszolgáltatás a történelem útján mind közelebb hozza Magyarországnak számára azt a nagy napot, amikor az ünnep boldog hangulatában az ország minden közössége felkínálja az új, megnagyobodott, az új élet felé induló Magyar-

ország számára a maga drága ajándékát. Mi, unitáriusok is erre várunk, készülünk. A többiek mellett mi kevesebben és szegényebbek vagyunk. Minket a századok viharai megtéptek, sorainkból sokakat elsodortak s a Trianont követő idők anyagiakban leszegényítettek. Nem vihetünk hát milliós tömegeket, nagy anyagi értékeket, de igaz lélekkel és tiszta szívvel kínáljuk föl a mi életízt és világosságot adó hitfelfogásunkat. Ha az eljövendő Magyarország meglátja, fölfogja és kellőképpen értékeli azt, a várva-várt új életben egyikünk sem fog csalódní. Ámen.

Oklánd,

Kelemen Imre

A Koháry-utcai templomban elnök megnyitót mond.

Palástos lelkészek és közönség a megnyitó ünnepi ülésen.

(Budapesti Fotoriport-laboratórium felvétele)

A Koháry-utcai templomban elnök megnyitót mond.

Palástos lelkészek és közönség a megnyitó ünnepi ülésen.

(Budapesti Fotoriport-laboratórium felvételei)